

**कायदेविषयक
मार्गदर्शन मोफत**

संपर्क
ॲड. सिद्धार्थ
MVSc, MBA, LL.M
मो नं ९४२२५३९५११

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

शुक्रवार १७ जुलै २०२६

Friday, 17 July 2026

वर्ष : ६ | अंक : १९७

Year : 6 | Issue : 197

दैनिक

किंमत : ₹ ५/-

Daily

Rate: Rs. 5/-

महत्वाच्या बातम्या

व्यवस्थापकीय संचालक अनुराग दानायक यांना नोएडा येथे लांच स्वीकारतांना रंगेहाथ अटक

नवी दिल्ली : केंद्रीय अन्वेषण ब्युरोने (CBI) बंगळूर येथील कर्नाटक ऑटोबायोटेक्स अँड फार्मास्युटिकल्स लिमिटेडचे (केंद्रीय सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम) व्यवस्थापकीय संचालक अनुराग दानायक यांना नोएडा येथे लांच स्वीकारतांना रंगेहाथ अटक केली आहे. व्यवस्थापकीय संचालकांनी १.५ दशलक्ष (अंदाजे \$१.५ दशलक्ष) ची मागणी केली होती. लांचचा भाग म्हणून एमडीना ५ दशलक्ष (अंदाजे \$१.५ दशलक्ष) दिल्यानंतर सौबीआयने आरोपीला अटक केली. आरोपी व्यवस्थापकीय संचालकाने भोपाळस्थित एका फर्मकडून अंदाजे दीड दशलक्ष रुपयांच्या अवजवी लाभाची मागणी केली. ही फर्म केएपीएल (KAPL) ची अधिकृत सेवा एजंट असून मध्य प्रदेशातील सरकारी संस्थांना औषध पुरवते. फर्मच्या सेवा एजंट कराराला मंजुरी देणे, अतिरिक्त संस्थांसाठीचे अर्ज (त्यांचे चालू अधिक वर्षासाठी नूतनीकरण प्रलंबित होते) मंजूर करणे आणि चालू वर्षातील औषध विक्रीतून मिळणाऱ्या फर्मच्या कमिशनमधील वाटा या बद्दल्यात लांचची ही रक्कम मागण्यात आली होती.

मला ३ कोटी रुपये द्या आणि मंत्री व्हा : उगाविरुद्ध गुन्हा दाखल

तिरुवनंतपुरम : प्रियांका गांधी वट्टा यांचे वैयक्तिक सचिव असल्याचे भासवून केरळमधील खासदार आणि एका आमदाराची फसवणूक करणाऱ्या एका ठाणविरुद्ध गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. पोलिसांनी गुरुवारी सांगितले की, आरोपीने प्रियांका गांधी यांचे वैयक्तिक सचिव असल्याचे भासवून लोकप्रतिनिधीकडून पैसे उकळण्याचा प्रयत्न केला. सायबर पोलिस या प्रकरणाचा तपास करत आहेत. प्रियांका गांधी वट्टा यांचे वैयक्तिक सचिव, डी.एस. राजकुमार यांनी राज्य पोलिस प्रमुख आणि वायनाडचे पोलिस अधीक्षक (एसपी) यांच्याकडे दाखल केलेल्या तक्रारीच्या आधारे हा गुन्हा नोंदवण्यात आला. तक्रारीत म्हटले आहे की, आरोपीने नवी दिल्लीत राहणाऱ्या राजकुमार यांच्या ओळखीचा गैरवापर करून, त्यांचे ओळखीचे असल्याचे भासवले आणि अनेक लोकप्रतिनिधींशी संपर्क साधला.

काँग्रेस मतदारसंघ पुनर्रचना विधेयकाला विरोध करेल : सोनिया गांधी

नवी दिल्ली : संसदेच्या आगामी पावसाळी अधिवेशनात सरकार जे महत्वाचे विधेयक आणण्याच्या तयारीत आहे, त्याला काँग्रेस पक्षाने तीव्र विरोध जाहीर केला आहे. काँग्रेसचे सरचिटणीस जयराम रमेश यांनी गुरुवारी एका पत्रकार परिषदेत सांगितले की, पक्षाच्या बैठकीत अनेक प्रस्तावित विधेयकावर चर्चा झाली आणि त्यांना विरोध करण्यासाठी विरोधी पक्षासोबत हातमिळवणी करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. 'आम्ही विरोधी पक्षासोबत एकजुट टिकवून ठेवण्याचा प्रयत्न करू', असे जयराम रमेश म्हणाले. केंद्रीय गृहमंत्री संसदेत परिसीमन विधेयक पुन्हा मांडण्याचा प्रयत्न करत असल्याची माहिती आपल्याला मिळाल्याचीही त्यांनी सांगितले. १७ एप्रिल रोजी या विधेयकावर दोन-तृतीयांश बहुमत मिळवण्यात सरकार अपयशी ठरले आणि सरकारला मोठा धक्का बसला, असा दावा त्यांनी केला. आता सरकारला हे विधेयक पुन्हा मांडायचे आहे. काँग्रेसने यापूर्वीही या विधेयकाला विरोध केला आहे आणि यापुढेही करत राहील. विरोधी पक्षांमध्ये एकजुट टिकवून ठेवण्यासाठी आपण सर्वतोपरी प्रयत्न करू, असेही ते म्हणाले.

बांगलादेश हिंसाचार बळीचे मृतदेह नदीत फेकल्याचा आरोप ...

नवी दिल्ली : बांगलादेशात जुलै २०२४ मधील आंदोलनात मृत्युमुखी पडलेल्या अनेकांचे मृतदेह दाक्याजवळील एका नदीत फेकण्यात आल्याचे पुरावे तपास यंत्रणेला मिळाले असल्याचा दावा बांगलादेशातील आंतरराष्ट्रीय गुन्हे न्यायाधिकरणचे मुख्य सरकारी वकील अमिनुर इस्लाम यांनी केला. द डेली स्टारच्या वृत्तानुसार, रायेबाजार येथील एका स्मारकाला भेट दिल्यानंतर त्यांनी पत्रकारांशी संवाद साधताना ही माहिती दिली. इस्लाम यांनी सांगितले की, अनेक रुग्णालयांनी मृतदेहांची अधिकृत नोंद करण्याच्या नियमांचं पालन केले नाही. त्याऐवजी हे मृतदेह बेवारस म्हणून विल्हेवाट लावण्यात आले. काही प्रकरणांमध्ये मृतांच्या कुटुंबीयांना कोणतीही चौकशी, शवविच्छेदन किंवा अधिकृत नोंदणी न करता मृतदेह दफन करण्याची परवानगी देण्यात आली. एका विशिष्ट रुग्णालयातील आंदोलनातील मृतांचे मृतदेह नदीत फेकण्यात आल्याचे तपासात समोर आल्याचे सांगत त्यांनी म्हटले, "त्या वेळी संबंधित रुग्णालयातील अधिकारी आणि या गुन्ह्यात सहभागी असलेल्या सर्व व्यक्तींची ओळख पटवण्याचा आम्ही प्रयत्न करत आहोत. त्यांना न्यायालयासमोर उभे केले जाईल. 'ते पुढे म्हणाले, "या हत्यांमध्ये सहभागी असलेले कोणतीही व्यक्ती कितीही प्रभावशाली असो किंवा राज्य यंत्रणेत कायदेशीर पदावर असो, त्यांच्यावर कारवाई केली जाईल. सर्व दोषींना कायद्यापुढे आणले जाईल."



नवी दिल्ली : नीट परीक्षेतील अनियमिततेच्या निषेधार्थ लडाखी सामाजिक कार्यकर्ते सोनम वांगचुक यांनी दिल्लीतील जंतर मंतर येथे अनिश्चित काळासाठी उपोषण सुरू केले आहे. त्यांच्या उपोषणाला राज्यसभा खासदार आणि सर्वोच्च न्यायालयाचे ज्येष्ठ वकील कपिल सिबल यांनी पाठिंबा दिला आहे. सिबल यांनी केंद्र सरकारवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले की, आज सोनम वांगचुक यांच्या उपोषणाचा १८ वा दिवस आहे, परंतु सरकारने अद्याप कोणताही संवाद सुरू केलेला नाही. कपिल सिबल म्हणाले की, 'कोणी उपोषण का करते? महात्मा गांधींनी उपवास का केला? जेव्हा सरकार अन्याय करत आहे असे वाटते, तेव्हा आंदोलने होणे स्वाभाविक आहे. आंदोलनाचे अनेक प्रकार आहेत आणि उपोषण हा त्यापैकी एक आहे.' ते म्हणाले की, जेव्हा कोणी उपोषण सुरू करून आपला जीव धोक्यात घालतो, तेव्हा

गगनयान मोहीम रखडणार ?

नवी दिल्ली : भारतीय अंतराळ संशोधन संस्थेतील म्हणजेच इस्सोमधील अनेक शास्त्रज्ञांनी राजीनामे दिल्याचे वृत्त समोर आले आहे. गेल्या काही महिन्यांत किमान १०० शास्त्रज्ञांनी आपल्या पदाचा राजीनामा दिला आहे. या पार्श्वभूमीवर, केंद्र सरकारने हस्तक्षेप करत स्वेच्छानिवृत्ती आणि नोकरी सोडण्याच्या नियमांमध्ये कडक बदल केले आहेत. विशेषतः गगनयानसारख्या अत्यंत महत्वाच्या आणि संवेदनशील मोहिमांवर काम करणाऱ्या शास्त्रज्ञांसाठी हे नियम लागू करण्यात आले आहेत.

केंद्र सरकारने इस्सोच्या सर्व केंद्रांना महत्वाचे आदेश दिले आहेत. गगनयान आणि इतर महत्वाच्या मोहिमांशी संबंधित असलेल्या 'ग्रुप ए' मधील वैज्ञानिक आणि तांत्रिक कर्मचाऱ्यांचे राजीनामे किंवा स्वेच्छानिवृत्तीचे अर्ज स्वीकारू नयेत, असे निर्देश देण्यात आले आहेत. या परिपत्रकानुसार, आता राजीनामा किंवा निवृत्तीशी संबंधित सर्व अर्ज पुढील निर्णयासाठी देऊ अंतराळ विभागकडे पाठवले जातील.

विभूतीचंद्र गजभिये यांना मानद डॉक्टरेट पदवी प्रदान

नागपूर : सामाजिक सेवा, लेखन आणि भूमी अभिलेख विभागातील कर्मचाऱ्यांच्या विविध प्रश्नांसाठी गेल्या २५ वर्षांपासून सातत्याने कार्य करणारे विभूतीचंद्र गजभिये यांना ११ जुलै २०२६ रोजी पीएचएचडी मॅजिक बुक ऑफ रेकॉर्ड फाऊंडेशन (फरीदाबाद युनिव्हर्सिटी, हरियाणा-दिल्ली एनसीआर संलग्न) यांच्या वतीने आयोजित भव्य समारंभात मानद डॉक्टरेट पदवी प्रदान करण्यात आली. फरीदाबाद (दिल्ली एनसीआर) येथील द कॅसल ऑफ आर्ट थिएटर येथे झालेल्या या समारंभात देशातील १४ राज्यांतील विविध क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य करणाऱ्या मान्यवरांना मानद डॉक्टरेट प्रदान करण्यात आली. महाराष्ट्रातून ही प्रतिष्ठेची पदवी मिळविण्याचा मान विभूतीचंद्र गजभिये यांना मिळाला. गजभिये यांनी गेल्या पंचवीस वर्षांपासून सामाजिक क्षेत्रात केलेले योगदान, विविध विषयांवरील लेखन तसेच भूमी अभिलेख विभागातील कर्मचाऱ्यांच्या प्रश्नांसाठी संघटनांच्या माध्यमातून केलेल्या प्रभावी कार्याची दखल घेऊन त्यांना हा सन्मान प्रदान करण्यात आला. या सोहळ्यास मॅजिक बुक ऑफ रेकॉर्ड फाऊंडेशनचे ज्युरी सदस्य उपस्थित होते. फाऊंडेशनचे अध्यक्ष तथा आंतरराष्ट्रीय ख्यातीचे जादूगार सी. पी. यादव, सुप्रसिद्ध मिमिक्री कलाकार अॅड. अमित गुप्ता, तामिळ चित्रपटसृष्टीतील अभिनेते, संपादक व प्रकाशक डॉ. जी. विजया कुमार, हरियाणा विद्यापीठाचे कुलमुरु तसेच विविध क्षेत्रातील अनेक मान्यवर या कार्यक्रमास उपस्थित होते. या मानद डॉक्टरेटबद्दल विभूतीचंद्र गजभिये यांचे विविध सामाजिक व कर्मचारी संघटनांच्या वतीने अभिनंदन करण्यात येत आहे. त्यामध्ये महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती, बहुजन हिलोय संघ, नागपूर, कास्ट-ट्राईब भूमी अभिलेख कर्मचारी संघटना तसेच भूमी अभिलेख कर्मचारी कृती समिती यांनी त्यांचे अभिनंदन करून त्यांना शुभेच्छा दिल्या आहेत.

वस्तीगृहाच्या जागेवरील जगन्नाथ मंदिरातून रथयात्रा

जागेच्या वापरावर पुन्हा प्रश्नचिन्ह

नागपूर : दक्षिण नागपूरतील रामेश्वरी रोडवरील कुकडे ले-आऊट येथे नागपूर इम्प्लूमेंट ट्रस्ट (एनआयटी) यांनी वस्तीगृह उभारण्यासाठी दिलेल्या जागेवर उभारण्यात आलेल्या जगन्नाथ मंदिरातून आज पोलिसांच्या कडेकोट बंदोबस्तात पारंपरिक वाजतगाजत भव्य रथयात्रा काढण्यात आली. या पार्श्वभूमीवर संबंधित जागेच्या वापराबाबतचा वाद पुन्हा चर्चेत आला आहे. माहितीनुसार, वस्तीगृहासाठी आरक्षित असलेल्या या जागेवर उडिया समाजाचे वस्तीगृहाऐवजी जगन्नाथ मंदिराची उभारणी केली. सन २०२३ मध्ये या मंदिराचे उद्घाटन भारताच्या राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू यांच्या हस्ते होणार होते. मात्र, संबंधित जागेच्या कायदेशीर स्थितीबाबत माहिती राखतो कार्यालयाला मिळाल्यानंतर राष्ट्रपतींचा निर्णोजित



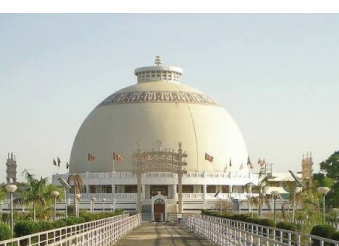
उद्घाटन कार्यक्रम रद्द करण्यात आल्याची माहिती समोर आली होती. आज, दोन वर्षांनंतर त्याच मंदिरातून मोठ्या उत्साहात जगन्नाथ रथयात्रा काढण्यात आली. या घटनेबाबत शेजारील आदिवासी शासकीय वस्तीगृह, नामदेव शिंपी विद्याथी वस्तीगृह, पवार समाज विद्याथी वस्तीगृहातील विद्यार्थ्यांसह परिसरातील नागरिकांनी आश्चर्य व्यक्त केले. दरम्यान, बहुजन समाज पक्षाचे प्रदेश मीडिया प्रभावी

राम मंदिर देणगी वादावरून १८ जुलै रोजी यूबीटीचे आंदोलन

मुंबई : शिवसेना (यूबीटी) खासदार संजय राऊत यांनी गुरुवारी, अयोध्येतील राम मंदिरासाठी देणगीच्या कथित अपहाराविरोधात १८ जुलै रोजी नागपूरमध्ये आयोजित 'राम रक्षा आंदोलन'त सहभागी होण्यासाठी महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांना आमंत्रित केले. शिवसेना (यूबीटी) प्रमुख आणि राण्याचे माजी मुख्यमंत्री उद्धव ठाकरे यांनी यापूर्वी म्हटले होते की, ते शनिवारी मुख्यमंत्री फडणवीस यांच्या मूळ गावी नागपूर येथे पक्षाने आयोजित केलेल्या राम रक्षा आंदोलनात सहभागी होतील. राऊत यांनी फडणवीस यांना लिहिलेल्या पत्रात म्हटले आहे की, मुख्यमंत्र्यांनी अनेकदा सांगितले आहे की, त्यांनी अयोध्येतील रामजन्मभूमी मुक्त करण्याच्या आंदोलनात भाग घेतला होता. सेने (यूबीटी) नेल्याने आपल्या फेसबुक पेजवर पोस्ट केलेल्या पत्रात म्हटले आहे की, आज याच राम मंदिरात चोरी, दरोडा आणि फसवणूक यांसारखे गुन्हे घडत असल्याचा आरोप आहे आणि शेकडो कोटी रुपयांचा अपहार झाल्याचा दावा केला जात आहे. राज्यसभा सदस्याने निदर्शनास आणून दिले की, अयोध्येतील कथित चोऱ्याबद्दल खुद्द राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाने (आरएसएस) दुःख व्यक्त केले आहे, असे राऊत म्हणाले आणि फडणवीसांना आंदोलनात सहभागी होण्याचे निमंत्रण दिले.

भिवरखुणी विशाखा प्रकरणी निष्पक्ष चौकशीची मागणी

नागपूर : भिवरखुणी विशाखा, भंते सम्यक आणि भंते विनय यांच्या निष्कासनाच्या निर्णयाबाबत प्रश्न उपस्थित करत संबंधित प्रकरणाची निष्पक्ष चौकशी करण्याची मागणी करण्यात आली आहे. प्रसिद्धीस दिलेल्या निवेदनात, १३ जुलै रोजी घेण्यात आलेला निष्कासनाचा निर्णय एकतर्फी व घाईघाईने घेतल्याचा आरोप करण्यात आला असून, संबंधित भिवरखुणी मांडण्याची संंधी देण्यात आली का, असा प्रश्न उपस्थित करण्यात आला आहे. निवेदनात म्हटले आहे की, ९ जुलै रोजी दीक्षाभूमी परिसरात भिवरखुणी विशाखा यांच्याशी झालेल्या कथित गैरवर्तनाच्या घटनेचीही निष्पक्ष चौकशी व्हावी. या घटनेबाबत संबंधितांवर योग्य कारवाई करण्याऐवजी पीडितेवरच कारवाई झाल्याची भावना समाजात निर्माण झाली असल्याचा दावा करण्यात आला आहे. तसेच, महाबोधी



अखिल भारतीय भिवरखु संघाचे अध्यक्ष भदंत सुरई ससाई यांनी संपूर्ण प्रकरणाबाबत आपली भूमिका स्पष्ट करावी, निष्कासनाची कारणे सार्वजनिक करावीत आणि सर्व पक्षांचे म्हणणे ऐकून न्याय्य निर्णय घ्यावा, अशी मागणी निवेदनात करण्यात आली आहे. तसेच भिवरखुणी विशाखा यांच्या संदर्भातील प्रसिद्ध करण्यात आलेल्या निवेदनामुळे त्यांची बदनामी झाली असल्याचा आरोप करत त्याबाबत माफी मागण्याचीही मागणी केली आहे. दरम्यान, या प्रकरणाबाबत भदंत सुरई ससाई किंवा महाबोधी अखिल भारतीय भिवरखु संघाची अधिकृत प्रतिक्रिया अद्याप उपलब्ध झालेली नाही.

एसके हॉलिडेजच्या ५ देशीय यात्रा

इंग्लंड, स्कॉटलंड, वेल्स आणि संपूर्ण आयर्लंड

प्रस्थान :- नागपूर १० ऑगस्ट 2026

विशेष आकर्षण :- बाबासाहेबांचे लंडनस्थित घर,

लंडन स्कूल ऑफ इकॉनॉमिक्स, ग्रेज्डन

संपर्क :- एसके हॉलिडेज नागपूर

9422126992/7507259851



जेव्हा लोकांचे जीव धोक्यात असतात तेव्हा सरकार गप्प का ? कपिल सिबल

राज्यसभा खासदार कपिल सिबल यांनी सोनम वांगचुक यांच्या १८ दिवसांच्या आमरण उपोषणावर सरकारच्या मौनावर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले. ते म्हणाले की, लोकशाहीत सरकारने आंदोलनकर्त्यांशी संवाद साधला पाहिजे. महात्मा गांधी आणि अण्णा हजारे यांच्या आंदोलनांची उदाहरणे देत सिबल म्हणाले की, लोकशाही व्यवस्थेत संवाद हाच पुढे जाण्याचा सर्वात प्रभावी मार्ग आहे. लोकशाहीत प्रश्न विचारणे थांबता कामा नये. जीव धोक्यात असताना सरकार गप्प का ? सिबल वांगचुकच्या समर्थनात बोलले.

सर्वात प्रभावी उपाय असतो. * काँग्रेसने गुरुवारी सामाजिक कार्यकर्ते सोनम वांगचुक यांना त्यांचे अनिश्चित काळासाठीचे उपोषण संपवण्याचे आवाहन केले. पक्षाचे म्हटले आहे की, वांगचुक यांच्या विका काँग्रेस आणि इतर विरोधी पक्षांच्याही आहेत. काँग्रेस केंद्रीय शिक्षणमंत्री धनंजय प्रधान यांच्या राजीनाम्याची मागणी करत राहील. काँग्रेसचे संघटन सरचिटणीस के. सी. वेणुगोपाल यांनी 'एक्स' या सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मवर सांगितले की, वांगचुक जूनपासून उपोषणावर आहेत. हे उपोषण केंद्रीय शिक्षणमंत्र्यांच्या राजीनाम्याच्या मागणीसाठी आहे. काँग्रेसदेखील सुमारे १ जूनपासून हीच मागणी करत आहे. वेणुगोपाल म्हणाले की, परीक्षा पद्धती कोलमटल्यामुळे वांगचुक यांना होणाऱ्या वेदनांमध्ये काँग्रेसलाही सहभागी आहे. *अरविंद केजरीवाल यांनी पेपरफुटी आणि परीक्षा पद्धतीतील त्रुटीवरून सरकारवर टीका केली. ते म्हणाले की, नीट परीक्षेतील पेपरफुटीमुळे २० विद्यार्थ्यांनी आत्महत्या केली, परंतु सरकारने कोणतीही कारवाई केली नाही. सीबीएसईच्या मूल्यांकनात अनियमितता असूनही कोणतीही कारवाई झाली नाही. केजरीवाल यांनी सरकारला इशारा दिला की, २०२९ मध्ये तरुण त्यांना सत्तेवरून खाली खेचतील. त्यांनी सरकारला सोनम वांगचुक यांना शिक्षणमंत्री म्हणून नियुक्त करण्याचे आवाहन केले. दिल्लीचे माजी मुख्यमंत्री आणि 'आप'चे राष्ट्रीय संयोजक अरविंद केजरीवाल हे १९ व्या दिवशी उपोषणाला बसलेल्या पर्यावरण कार्यकर्त्या सोनम वांगचुक यांना भेटण्यासाठी जंतर मंतर येथे पोहोचले.

अण्णा हजारे आंदोलनातून सरकारने काय धडा घेतला ?

सिबल म्हणाले, 'मला अण्णा हजारे आंदोलन आठवते. जेव्हा जेव्हा अण्णा हजारे उपोषणाला बसायचे आणि जन लोकपाल विधेयकासाठी आंदोलन व्हायचे, तेव्हा सरकार त्यांच्याशी संवाद साधायचे. लोकांचे ऐकून घेणे आणि त्यांच्या समस्यांवर तोडगा काढणे हे सरकारचे काम आहे. पण जेव्हा अशी परिस्थिती निर्माण होते की सरकार म्हणते की ते कोणाचेही ऐकणार नाही, तेव्हा ती लोकशाहीसाठी चिंतेची बाब असते. आज भारतीय राजकारण आपाप एका महत्वाच्या वळणावर उभे असल्याचे दिसते.'

9 PROPERTY FOR RENT/ LEASE
AVAILABLE ON RENT/ LEASE AT PRIME LOCATION
COMMERCIAL PROPERTY
Total Plot Area: 50,000 Sq.Ft.
Constructed Area: 30,000 Sq.Ft.
LOCATION: WELA (HARI), SHANKARPUR ROAD
IDEAL FOR
• Hostel/ Student Accommodation • New College/ Educational Institution • Residential College Campus
• Car/ Motorcycle Showroom • Warehouse / Godown
• Supermarket (D-Mart Type)
CONTACT
DR. KAMBLE: 9422539451

शुक्रवार १७ जुलै २०२६

Friday 17 July 2026

कष्टाविना फळ नाही, यशाविना आनंद नाही...

बहुजन सौरभ

BAHUJAN SAURABHA

ब्राह्मणवादी करुणाष्टके व बहुजनवादी प्रेरणाष्टके दोन स्वतंत्र अनुभवविश्व

हा पाठोळे यांनी या नाटकाची समीक्षा लिहून ब्राह्मणवादी पितृसत्तेचे चटके बसलेल्या विधवा स्त्रियांचे आलवणी अनुभव विश्व आणि बहुजन स्त्रियांचे विधवा झाल्यावर संघर्षशील व तुलनेने अधिक लैंगिकतेचे अधिकार असलेल्या अनुभव विश्वातील फरक मांडण्याचा प्रयत्न वरील पोस्टमध्ये केला. त्यामुळे बहुजन स्त्रीवादी समीक्षक म्हणून मी माझे निरीक्षण नोंदवत आहे... स्वतःला सर्वात उच्च समजणाऱ्या जातीमध्ये विधवा होणे ही गोष्ट सर्वात भयंकर व महापापी घटना मानली गेली. कारण तिचे अस्तित्वच नव्याशिवाय नव्हते आणि आजही नाही. नवरा मेळ्यावर ब्राह्मण कुटुंबात ती इतकी डोईजड का? कारण तिला प्राप्ती मिळू नये. बहुजन लोकांनी विधवा झालेल्या आपल्या मुली सुनाना डोईजड मानले नाही त्यांचे पाट लावून दिले. आज या देशात सर्वात जास्त विधवा या शेतकरी, शेतमजूर, स्वच्छता कर्मचारी, सैनिक आणि पोलिस घरांमध्ये आहेत. नवऱ्याने आत्महत्या केली म्हणून विधवा झालेल्या स्त्रिया असे की स्वच्छता कर्मचारी गेटावर उतरून गुदमरून जाणारे असोत, की खाण कामगार यांच्या मृत्यूनंतर बाईं ला आलवण नेसून राहिली तर तिच्या कुटुंबाला कोण पोसणार? तिचे दुःख घरात इस्टेटमध्ये वाटा मिळू नये म्हणून लाल आवरण आणि आता दीर, सासरा वाईट नजर टाकले, दिवस राहिले तर कसे तोंड दाखवू, गर्भपात करू की काशीला जाऊन गंगेत मूल फेकून देऊ? विधवा पुनर्विवाह सुरू झाले तर एकेका ब्राह्मण

बाईंचे खरे तर तीन तीन पुनर्विवाह झाले आहेत. त्या समाजसुधारक क्रांतिकारक पुनर्विवाह व बालहत्या प्रतिबंध गृह काढणाऱ्या माळी जातीतील फुले दांपत्याला यांनी असुरक्ष्य मानले, दगड गेटे व शेण गेटे फेकले. अकरा वर्षांच्या विधवेची पुनर्विवाह करणाऱ्या चाळीस/ पन्नास वर्षे वयाच्या कवे, रानडे यांना याच ब्राह्मण समाजाने सुधारक म्हणून डोक्यावर घेतले. त्यांच्याकडे आता दुःख खरेतर उरले नाही. लिहायला विषय नाहीत... मात तेच आलवण, तोच काकस्पर्श, तिचे देहिक असोशी आणि सतत शरीरकेंद्री, पती केंद्री, मालमत्ता केंद्री, पुरुषासाठी एक आणि स्त्रीसाठी एक असा न्याय असल्याने लन केंद्री न्याय-अन्याय व्यवस्था असेच स्वरूप होते आणि आहे. बहुजन समाजातील पितृसत्ता वेगळी आहे. इथे विधवा स्त्रिया ओझे असले तरी ती जिवंत राहिल्या तर घराला अजून दोन हात मिळतील राबायला, तिच्या मुलांचा तिनेच सांभाळ करावा, लन किंवा पाट लावला तर ती आपल्या घरावर आणि तुटपुंज्या जमिनीवर हक्क सांगणार नाही असा स्थायी भाव या बहुजन पितृसत्तेत आहे. पण तिला नवरा मेला म्हणून हीडिस, फोडिस करणाऱ्या ब्राह्मण समाजाचे अनुकरण करता करता बहुजन समाजाने तिला

सौभाग्य समारंभानुसार वगळण्याचे प्रकार सुरू केले. वटसावित्री, हरतालिका, मंगळगौर हे सण आधी बहुजन समाजात नव्हते. गेल्या चाळीस-पन्नास वर्षात बहुजन ब्राह्मणतर स्त्रिया नवराकेंद्री सणात गुंतवल्या गेल्या. त्यावर ब्राह्मणांची नारळ सुपारी, खारका बदाम, सुकी न्याहारी अवलंबून होती. पण त्यातून विधवा या अपशकुनी असा विचार ब्राह्मण पुजाऱ्यांनी घरोघरी पोचवला. आपल्याकडचे ब्राह्मणवादी पुरुषसत्ताक विष त्यांनी पेरले. त्यामुळे बहुजन समाजातील विधवा स्त्रियांना आलवण नेसून स्वतःची चूल वेगळी मांडावी लागली नसली तरी ब्राह्मणतर समाजावर या विचारांच्या प्रभावामुळे विधवा स्त्रियांची वाईट वागणूक सुरू झाली. पेशवांची ब्राह्मण स्त्री चित्तेवर ढकलली जात होती, तेव्हा राणी जिजाऊ, अहिल्या होळकर, राणी तारामती अशा विधवा स्त्रियांनी पतीच्या निधनाचे दुःख बाजूला ठेवून संपूर्ण प्रजेचा भार खांद्यावर घेतला. त्यांना सत्तेत, संपत्तीत सासरच्यांनी स्थान म्हणून आपल्या पोटाच्या मुलांपेक्षा अधिक मोठे स्थान सासऱ्यांनी दिल्याची ऐतिहासिक उदाहरणे सर्वत्र आहेत. बहुजन समाजातील दलित मजूर स्त्रीला ही लाल आलवण घातलेली स्वतः घरात असुरक्ष्य असलेली स्त्री मात्र जातीच्या जोरावर असुरक्ष्य मानायची आणि जातीचा अहंकार पाळायची. त्यामुळे ब्राह्मण विधवांचे दुःख करणा पातळीवर आता काही राहिले नाही, ते उकरून काढून ब्राह्मण स्त्री मुक्तीसाठी बायो पुढे आली. दाखवणे म्हणजे सावित्रीबाईं फुले यांना नाकारणे होय. या आळवणीतील स्त्रियांना दिवस राहिले तेव्हा त्यांची सुखरूप बाळंगतण करून त्यांच्या मुलांना त्या सोडून गेल्या तर दत्तक घेणाऱ्या सावित्रीबाईंची करुणा मंदर टेरसा आणि

फ्लॉरिन्स नाईटिंगेलपेक्षा मोठी होती. त्यांनी विधवा झाल्यावर स्वतःच्या नवऱ्याच्या प्रेताला अग्नी दिला. इतके मोठे करुणामय व विद्रोही जीवन खरेतर कितीतरी वर्षे नाटक सिनेमाचा विषय असू शकते. पण तो ब्राह्मणवादी पुरुषाला आपल्या जाणिव नेणवेलील विषय वाटू शकत नाही. कारण एक दोन स्त्रिया सोडल्या तर ब्राह्मण जातीत ब्राह्मणवादी पितृसत्तेवरुद्ध विद्रोह करणाऱ्या स्त्रियाच नाहीत. त्यांच्याकडे सहनशील व सती जाणाऱ्या स्त्रियांचाच इतिहास असल्याने त्यांचे अनुभव विश्व दुःख विषय शोषायाला ब्राह्मणवादी परंपरा व रूढी कडे परत जावे लागते. त्यांच्या बायकांवर केलेल्या अन्याय व त्यातून विवाह संस्थेत शोषलेली उत्तरे आणि त्याच चिंतेची व्यवस्थेत केलेली छोटी व्यक्तिगत बंड यांच्यापलीकडे त्यांचे अनुभव विश्वच नाही. भारतातील ८० टक्के समाजातील विधवा स्त्रियांची दुःखसुद्धा ब्राह्मणवादी पितृसत्तेतून निर्माण केली गेली तरी तिथे स्त्रिया सती गेल्या नाहीत. याचे कारण त्या उत्पादक, कष्टकरी आणि लढाऊ होत्या. त्या संपूर्ण सत्तेच्या कारभारी होण्याची क्षमता असलेल्या महत्वाकांक्षी स्त्रिया होत्या. नवरा केंद्री करुणा व दुःखातून त्या बाहेर पडू शकल्या. कारण तेव्हा ब्राह्मण समाजाच्या विचारांची परशुरामी पितृसत्ताक पकड त्यांच्यावर पक्की झाली नव्हती. त्यामुळे ब्राह्मण समाजातील पुरुष बहुजन विधवा, एकल स्त्रियांचे विचार व संघर्ष विश्व समजू शकत नाही. त्यासाठी बहुजन स्त्री पुरुष लेखकांनी आपल्या कलाकृती मंचावर माध्यमात आणल्या पाहिजेत, किरण माने आणि अमोल कोल्हे यांच्यासारखे माध्यम सत्तेशी भिडून खऱ्या महानायक, महानायिका यांचे वास्तव प्रेक्षणादीय व खरे करुणामयी चरित्र लोकांसमोर आणले पाहिजे. बहुजन समाजात प्रेरणाष्टके अधिक आहेत. करुणाष्टकापेक्षा त्यासाठी तथाकथित उच्चजातीत जन्मलेल्या लोकांना परकाया प्रवेश करून आपले अनुभवविश्व आलवण संमोहित होण्यापासून अलिप्त होऊन विस्तृत करावे लागले. ●●

उणिवेची जाणीव व्हावी

जिं दगीं मं हमेशा सबकी 'कमी' बने, पर कभी किसी की 'जरूरत' नहीं। क्योंकि जरूरत तो हर कोई पूरी कर सकता है, पर किसी की कमी कोई पूरी नहीं कर सकता।" या ओळी आयुष्याचे एक अतिशय गहन तत्त्वज्ञान सांगून जातात. गरज आणि कमी या दोन शब्दांमध्ये दिसायला फारसा फरक नसला, तरी त्यांच्या अर्थांमध्ये संपूर्ण आयुष्य दडलं आहे. गरज ही परिस्थितीनुसार बदलत असते; आज एक व्यक्ती ती पूर्ण करते, उद्या दुसरी. पण एखाद्या व्यक्तीची कमी ही केवळ त्या व्यक्तीच्या स्वभावामुळे, प्रेमानुळे, मायेने, प्रामाणिकपणामुळे आणि तिच्या अस्तित्वामुळे निर्माण होते. ती जागा दुसरा कोणीही भरून काढू शकत नाही. जीवनात अशी माणसं बना की तुमच्या उपस्थितीने घरात आनंद फुलावा, मित्रांमध्ये विश्वास वाढावा, कुटुंबात आपुलकी नांदवी आणि समाजात माणुसकीचा सुगंध दवळावा. तुमचं नाव घेताच चेहऱ्यावर हसू यावं, संकटात तुमची आठवण धीर देणारी ठरावी आणि तुमच्या अनुपस्थितीची जाणिव मनाला चटका लावणारी असावी. कारण वस्तूंची गरज पेशाने भागते, पण माणसांच्या सहवासाची उणीव कोणत्याही संपत्तीने भरून निघत नाही. स्वाध्यासाची जोडलेली नाती गरज संपताच विरून जातात; पण प्रेम, विश्वास आणि निःस्वार्थ भावनेने जपलेली नाती काळाच्या ओघात अधिकच दृढ होत जातात. म्हणून स्वतःला इतकं मौल्यवान बनवा की लोकांना तुमच्या मदतीची नव्हे, तर तुमच्या सहवासाची ओढ लागायी. तुमच्या शब्दांत माया, वागण्यात प्रामाणिकपणा आणि कृतीत संवेदनशीलता असले, तर तुम्ही अनेकांच्या आयुष्यात अशी जागा निर्माण कराल, जी कोणालाही भरून काढता येणार नाही. शेवटी, आयुष्याची खरी कमाई संपत्ती, पद किंवा प्रसिद्धी नसते; ती असते लोकांच्या मनात निर्माण झालेली आपुलकी. जगातून प्रत्येक जण एक दिवस निघून जाणार आहे, पण ज्याच्या जाग्याने अनेकांच्या डोळ्यांत पाणी येतं, ज्याची उणीव मनाला कायम बोटच राहते, तोच खऱ्या अर्थाने यशस्वी आयुष्य जगलेला असतो. म्हणून गरज म्हणून नव्हे, तर प्रेमाने जपली जाणारी "कमी" बनून जगण्याचा प्रयत्न करूया. ●●

अनंतायन

अॅड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

उपवर्गीकरण कशासाठी ?

मूळ प्रश्न रोजगार, शिक्षण आणि सामाजिक न्यायाचा

अनुसूचित जातीच्या उपवर्गीकरणाचा मुद्दा आज अचानक निर्माण झालेला नाही. काही सामाजिक व राजकीय निरीक्षकांच्या मते, या संकल्पनेची पाळेमुळे सुमारे १५ वर्षांपूर्वीच रोवली गेली होती. या संदर्भात एका पत्रकाराने मातंग समाजासाठी स्वतंत्र आरक्षणाला मोहीम राबविण्याचा प्रस्ताव ज्येष्ठ पत्रकार गिरीश लता अवघडे यांच्यासमोर ठेवला होता. त्यासाठी आर्थिक मोबदल्याची ऑफरही देण्यात आल्याचे सांगितले जाते. मात्र, त्यांनी तो प्रस्ताव ठामपणे नाकारला. त्यांच्या म्हणण्यानुसार, उपवर्गीकरणाचा मुद्दा हा अचानक पुढे आलेला नसून, तो अनेक वर्षांपासून नियोजनपूर्वक पुढे आणला जात आहे. असा दावा केला जातो की, महार आणि मातंग समाजात फूट पाडून दलित समाजाची एकजूट आणि त्यांची राजकीय ताकद कमकुवत करण्याचा प्रयत्न होत आहे. उत्तर प्रदेश, बिहार, गुजरात आणि राजस्थानसारख्या राज्यांमध्ये विविध सामाजिक गटांमध्ये विभागणी करून राजकीय लाभ मिळविण्याचे प्रयत्न झाल्याचा उल्लेख केला जातो. महाराष्ट्रातही अशाच प्रकारचे 'सोशल इंजिनअरिंग' सुरू असल्याची चर्चा आहे. यासाठी काही अधिकारी, नेते आणि कार्यकर्त्यांच्या माध्यमातून जनमत तयार करण्याचा प्रयत्न होत असल्याचेही आरोप केले जातात. मात्र, उपवर्गीकरणाच्या चर्चेपेक्षा अधिक गंभीर प्रश्न म्हणजे रोजगाराचा आहे. सार्वजनिक क्षेत्रातील लाखो नोकऱ्या कमी झाल्याचे विविध अहवालांत नमूद करण्यात आले आहे. केंद्र आणि राज्य सरकारांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर पदे रिक्त असूनही भारती



प्रक्रिया संध आहे. कंत्राटी भरती, आउटसोर्सिंग आणि खासगीकरणांमुळे आरक्षणाचा प्रत्यक्ष लाभ कमी होत असल्याची चिंता व्यक्त केली जाते. रेल्वे, बँका, सरक्षण, पोलीस, एसटी महामंडळ आणि आरोग्य विभागातील कायमस्वरूपी नोकऱ्यांचे प्रमाण घटत असल्याचे दिसून येते. तसेच अनिवार्य योजनेमुळे कायमस्वरूपी सैन्यभरतीचे प्रमाण कमी झाल्याचेही अनेकजण नमूद करतात. शिक्षणाच्या क्षेत्रातही परिस्थिती चिंताजनक असल्याचे दिसते. सरकारी आणि विद्यापीठीय शिक्षणाचा दर्जा घसरत असल्याच्या तक्रारी वाढत आहेत. शिक्षकांची हजारो पदे रिक्त आहेत. शिक्षणाच्या खासगीकरणाच्या आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल विद्यार्थ्यांसाठी उच्च शिक्षण अधिक कठीण होत आहे. अशा परिस्थितीत एक मूलभूत प्रश्न उपस्थित होतो, जर दर्जेदार शिक्षण आणि सरकारी नोकऱ्याच कमी होत असतील, तर आरक्षणाचा प्रत्यक्ष लाभ किती आणि कोणाला

मिळणार? आरक्षण हा सामाजिक न्यायाचा महत्वाचा घटनात्मक अधिकार असला, तरी त्याचा लाभ मिळविण्यासाठी पुरेशा संधीही उपलब्ध असणे आवश्यक आहे. बिहारमध्ये 'महादलित' असा उपवर्ग निर्माण करण्यात आला. मात्र, त्यातून संबंधित समाजाच्या आर्थिक आणि सामाजिक परिस्थितीत अपेक्षित बदल झाला का, हा प्रश्न आजही चर्चेचा विषय आहे. त्यामुळे केवळ उपवर्गीकरण हा सर्व समस्यांशीरल उपाय ठरू शकतो का, याचे वस्तुनिष्ठ मूल्यमापन होणे आवश्यक आहे. आजचा खरा प्रश्न उपवर्गीकरणाचा नसून रोजगारनिर्मिती, दर्जेदार शिक्षण, सामाजिक न्याय आणि समान संधींचा आहे. सरकारी नोकऱ्याच कमी होत असतील, तर आरक्षणाचा लाभ कोणत्या नोकऱ्यांसाठी मिळणार? त्यामुळे आरक्षणाबरोबरच क्षेत्र, रोजगारनिर्मिती आणि सार्वजनिक क्षेत्र मजबूत करण्यावर अधिक भर देणे आवश्यक आहे.

तसेच उपवर्गीकरणामुळे समाजातील अंतर्गत संघर्ष वाढणार नाही का? अशा निर्णयांचे सामाजिक, आर्थिक आणि घटनात्मक परिणाम असतील, याची सखोल व वस्तुनिष्ठ पडताळाची होणे गरजेचे आहे. महार, मातंग आणि अनुसूचित जातीतील सर्व समाजगटांनी परस्पर संघर्ष टाळून संविधानिक हक्क, शिक्षण, रोजगार आणि सामाजिक न्यायासाठी एकत्रितपणे काम करणे ही काळाची गरज आहे. समाजातील फूट काही राजकीय शक्तींना लाभदायक ठरू शकते; मात्र त्याचा सर्वाधिक फटका समाजालाच बसतो. म्हणूनच एकजूट टिकवून ठेवणे आणि रोजगार, शिक्षण, आर्थिक विकास व सामाजिक न्याय यासारख्या मूलभूत प्रश्नांवर लक्ष केंद्रित करणे हेच अधिक हितावह ठरेल. ●●

काय असतील, याची सखोल व वस्तुनिष्ठ पडताळाची होणे गरजेचे आहे. महार, मातंग आणि अनुसूचित जातीतील सर्व समाजगटांनी परस्पर संघर्ष टाळून संविधानिक हक्क, शिक्षण, रोजगार आणि सामाजिक न्यायासाठी एकत्रितपणे काम करणे ही काळाची गरज आहे. समाजातील फूट काही राजकीय शक्तींना लाभदायक ठरू शकते; मात्र त्याचा सर्वाधिक फटका समाजालाच बसतो. म्हणूनच एकजूट टिकवून ठेवणे आणि रोजगार, शिक्षण, आर्थिक विकास व सामाजिक न्याय यासारख्या मूलभूत प्रश्नांवर लक्ष केंद्रित करणे हेच अधिक हितावह ठरेल. ●●

आरक्षण उपवर्गीकरण समर्थक आणि विरोधक अशा दोन्ही बाजूच्या शहाण्या लोकांनी वाचलाच पाहिजे !

अनुसूचित जातीच्या आरक्षणातील उपवर्गीकरणाचा प्रश्न आज महाराष्ट्रात अत्यंत संवेदनशील बनला आहे. या विषयावर समाजात दोन स्पष्ट भूमिका दिसून येतात. एका बाजूला उपवर्गीकरणामुळे मागे राहिलेल्या समाजगटांना न्याय मिळेल, असा दावा केला जात आहे; तर दुसऱ्या बाजूला हा निर्णय दलित समाजात फूट पाडणारा आणि त्यांची राजकीय ताकद कमकुवत करणारा असल्याची भीती व्यक्त केली जात आहे. मतभेद असणे स्वाभाविक असले तरी हा वाद समाजविघातक संघर्षात रूपांतरित होऊ नये, ही काळाची गरज आहे. आरक्षणाचा मूलभूत उद्देश सामाजिक, शैक्षणिक आणि आर्थिकदृष्ट्या वंचित घटकांना समान संधी उपलब्ध करून देणे हा आहे. मात्र, अनेक दशकांनंतरही काही समाजघटक अपेक्षित प्रगती करू शकले नाहीत, तर काहींनी तुलनेने अधिक प्रगती साधली, असा युक्तिवाद उपवर्गीकरणाचे समर्थक करतात. हा दाव्याची सत्यता तपासण्यासाठी वस्तुनिष्ठ सामाजिक, शैक्षणिक आणि आर्थिक माहिती आवश्यक आहे. कोणताही निर्णय केवळ राजकीय दबावावर नव्हे, तर विश्वासाह आकडेवारीवर आधारित असला पाहिजे. दुसरीकडे, उपवर्गीकरणाच्या विरोधकांचा मुद्दा असा आहे की, अशा निर्णयांमुळे अनुसूचित जातींमध्ये परस्पर अविश्वास वाढू शकतो. सामाजिक न्यायाच्या नावाखाली समाजाचे तुकडे होण्याचा धोका निर्माण झाला, तर त्याचा फायदा राजकीय शक्तींना होईल आणि नुकसान मात्र वंचित समाजालाच सहन करावे लागेल. त्यामुळे हा प्रश्न अत्यंत संवेदनशील आणि दूरदृष्टीने हाताळण्याची आवश्यकता आहे. या संपूर्ण चर्चेत आणखी एक महत्वाचा मुद्दा दुर्लक्षित होतात दिसतो. आज सरकारी नोकऱ्यांची संख्या सातत्याने कमी होत आहे. अनेक विभागांमध्ये कायमस्वरूपी भरतीऐवजी कंत्राटी

उपवर्गीकरणाचा वाद संघर्ष नव्हे, तर सामाजिक ऐक्याची गरज

पडतीचा अवलंब केला जात आहे. सार्वजनिक क्षेत्रातील अनेक संस्था पुनर्रचित किंवा खासगीकरणाच्या प्रक्रियेत आहेत. अशा परिस्थितीत आरक्षणाच्या लाभाचा वास्तविक आवाका कमी होत असल्याची चिंता अनेक तज्ज्ञ व्यक्त करतात. त्यामुळे आरक्षणाच्या वाटणीबरोबरच रोजगारनिर्मिती, रिक्त पदे भरणे आणि गुणवत्तापूर्ण सार्वजनिक शिक्षण यांवरही समान गांभीर्याने चर्चा होणे आवश्यक आहे. शिक्षण क्षेत्राची परिस्थितीही चिंताजनक आहे. अनेक शासकीय व अनुदानित संस्थांमध्ये शिक्षकांची पदे रिक्त आहेत. उच्च शिक्षणाचा खर्च वाढत आहे. ग्रामीण आणि वंचित विद्यार्थ्यांना दर्जेदार शिक्षण उपलब्ध होण्यात अडचणी येत आहेत. अशा वेळी केवळ आरक्षणाच्या रचनेत बदल करून सामाजिक न्यायाचे उद्दिष्ट पूर्ण होणार नाही. शिक्षण, कौशल्य विकास, रोजगार आणि आर्थिक संधी यांचा एकीकृत विचार करणे आवश्यक आहे. उपवर्गीकरणाबाबत देशातील विविध राज्यांचे अनेकदा विविध अहवालांमध्ये आणले आहेत. अशा उपायोजनांमुळे सामाजिक आणि आर्थिक स्तरावर नेमके कोणते परिणाम झाले, याचे स्वतंत्र मूल्यांकन होणे आवश्यक आहे. यशस्वी आणि अपयशी अनुभवांचा अभ्यास केल्याशिवाय कोणताही निर्णय दीर्घकालीन परिणामकारक ठरणार नाही. सर्वात महत्वाचे म्हणजे, या विषयावर चर्चा करताना परस्परबद्दल द्वेष, अमान किंवा वैमनस्य निर्माण होणार नाही याची प्रत्येकाने काळजी घेतली पाहिजे. समाजातील विविध घटकामध्ये विश्वास टिकवणे आणि संविधानिक मूल्यांवर आधारित संवाद वाढवणे ही सर्वांची सामूहिक जबाबदारी आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी दिलेला समतल, बंधुता



आणि न्यायाचा संदेश आजही तितकाच महत्वाचा आहे. उपवर्गीकरणाचे समर्थन किंवा विरोध हा प्रत्येकाचा लोकशाही अधिकार आहे. परंतु कोणताही भूमिका तथ्यांवर, अभ्यासावर आणि संविधानिक तत्वांवर आधारित असली पाहिजे. राजकीय मतभेद असू शकतात, मात्र सामाजिक सलोखा आणि दलित समाजाची एकजूट ही कोणत्याही राजकीय फायद्यापेक्षा मोठी आहे. आजची खरी गरज आहे ती समाजातील सर्व वंचित घटकांना समान संधी देणाऱ्या धोरणांची. रोजगार वाढविणे, गुणवत्तापूर्ण शिक्षण उपलब्ध करणे, रिक्त सरकारी पदे भरणे, खाजगी क्षेत्रात सामाजिक न्यायाविषयी व्यापक चर्चा घडवून आणणे आणि सर्व समाजघटकांमध्ये विश्वास निर्माण करणे, हेच दीर्घकालीन उपाय ठरू शकतात. समाजाच्या प्रगतीला मार्ग परस्पर संघर्षातून नव्हे, तर संवाद, परस्पर समान आणि एकात्मतेतूनच पुढे जातो. त्यामुळे उपवर्गीकरणाच्या वादात कोण जिकले किंवा हरले, यापेक्षा भारतीय संविधानाने अपेक्षित केलेला सामाजिक न्याय आणि बंधुता कशी अधिक मजबूत होईल, हा प्रश्न केंद्रस्थानी ठेवणे आवश्यक आहे. ●●

नियतीला काही वेगळेच हवे असते... जीवन जगण्यासाठीचा संघर्ष



स काळचे साधारण नऊ वाजले होते. नारात करून मी कुटुंबीयांसोबत गप्पा मारत बसले होते. इतक्यात मोबाईलची रिंग वाजली. स्क्रीनवर पाहिले तर माझी जिवलग मैत्रीण रुपाचा फोन होता. 'बोल गं पण, आज सकाळी-सकाळी कशी काय आठवण आली?' मी हसतच विचारले. कारण आमच्या गप्पांचा ठरलेला वेळ दुपारचाच असायचा. मात्र आज तिच्या आवाजातील थरथर काहीतरी वेगळेच सांगत होती. हुंदके देत ती एवढेच म्हणाली, 'माझा महेशदादा गेला गं...' हे शब्द कानावर पडताच माझ्या पायाखालची जमीन सरकली. क्षणभर मी निःशब्द झाले. आठव दिवसांपूर्वी महेशला घेतले होते. मग असे अचानक काय घडले? रूपा रडत रडत सगळी मुलगी. महेश आपल्या मित्रांसोबत दिलीपसाठी मुलगी पाहायला गेला होता. कार्यक्रम आनंददायक पार पडला. परतीच्या प्रवासात अचानक त्याची प्रकृती बिघडली. काही क्षणांतच ती बेहोश पडली. मित्रांनी तातडीने रुग्णालय गाठण्याचा प्रयत्न केला; पण नियतीने वेगळाच नियम घेतला होता. रुग्णालयात पोहोचण्यापूर्वीच महेशने अखेरचा श्वास घेतला. या घटनेने सर्व मंत्र हादरून गेले.

दुःखाबरोबरच पोलीस चौकशी आणि न्यायालयीन प्रक्रियेची भीतीही त्यांच्या मनात निर्माण झाली. त्यामुळे त्यांनी महेशला थेट घरी आणले. गेल्या जीव परत येत नसला, तरी त्या दिवसाची अपराधी भावना त्यांच्या मनात कायमची कोरली गेली. महेशची पत्नी लता या आघाताने पूर्णपणे कोसळली. लग्नाला अवघी चार वर्षे झाली होती आणि अडीच वर्षांचा अशोक तिच्या कुशीत होता. लग्नापूर्वी लता आपल्या आईसोबत भाजीपाला विकून संसाराला हातभार लावत असे. महेशला रूपापेक्षा संस्कार अधिक महत्त्वाचे वाटत असे. साधी, सोप्याळ, मनाने निर्मळ आणि कष्टाळ जीवनसाथी त्याला हवी होती. अनेक स्थळे पाहिल्यानंतरही त्याचे मन कुठेच रमले नाही. एक दिवस बाजारदात भाजी घेताना त्याची नजर लतावर पडली. तिचा साधेपणा, निरागस हास्य आणि स्वाभिमानाी व्यक्तिमत्त्व त्याच्या मनाला भावले. चौकशी करून त्याने घरी घेऊन आणले. 'मला हीच मुलगी पसंत आहे.' महेशची आर्थिक परिस्थिती चांगली होती, तर लता अतिशय गरीब कुटुंबातील होती. सुरुवातीला घरच्यांनी विरोध केला; पण मुलाच्या इच्छेसाठी त्यांनी होकार दिला आणि दोघांचा संसार आनंदाने सुरू झाला. मात्र नियतीला हे सुख मान्य नव्हतं. महेशच्या अकाली निधनाने लताच्या आयुष्यावर दुःखाचा डोंगर कोसळला. काही काळांनंतर तिच्या पुनर्विवाहाचा प्रस्ताव आला. सुहास नावाचा तरुण लतासह तिच्या मुलगा अशोकलाही स्वीकारण्यास तयार होता. कुटुंबीयांनी तिचे भविष्य आणि मुलगा आयुष्याचा विचार करून पुनर्विवाहाचा सल्ला दिला. बराच विचार केल्यानंतर लताने होकार

दिला. पण नियतीचा कठोर खेळ अजूनही संपलेला नव्हता. सुहास सुसंस्कृत कुटुंबातील असला, तरी त्याला दारूचे व्यसन होते. पेशासाठी तो बॉयवॉर वडिलांना त्रास देत असे. एक दिवस वाद विकोपाला गेला आणि स्वरक्षणाच्या प्रयत्नात वडिलांच्या हातून सुहासचा मृत्यू झाला. या घटनेनंतर त्यांनी स्वतः पोलीस ठाण्यात जाऊन घडलेली सर्व हकीकत सांगितली आणि आत्मसमर्पण केले. स्वरक्षणाची भावना समजण्यासारखी असली, तरी कोणाचाही जीव घेण्याचा अधिकार कोणालाही नाही. भारतीय संविधान प्रत्येक नागरिकाला कोणत्याही मार्ग स्वीकारण्याची शिकवण देते. सुहासचे वडील अश्रूंनी भरलेल्या डोळ्यांनी म्हणाले, 'मुलगा योग्य संस्कार देण्यात मीच कमी पडलो. ही माझीच चुक आहे.' ही घटना डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचारांचे महत्त्व पुन्हा अधोरेखित करते. त्यांनी दिलेल्या बावीस प्रतिज्ञा, पंचशील आणि नैतिक मूल्यांचे आचरण प्रत्येकाने केले, तर सुसंस्कृत, जबाबदार आणि विवेकनिष्ठ समाज उभारणे शक्य आहे. या सर्व घटनांमध्ये स्वीकृत झालेली गेली ती लता. तिचा कोणताही दोष नसताना नियतीने तिच्या प्रत्येक वळणावर दुःखाचीच परीक्षा घेतली. तरीही ती खचली नाही. तिने अश्रूंना सामर्थ्यात बदलले. स्वतःच्या पायावर उभे राहण्याचा निर्धार केला. आपल्या मुलाला आई-वडिलांचे दोन्ही प्रेम देण्याची जबाबदारी स्वीकारली. 'माझा मुलगा उत्तम कारखान्यांनी घडलेला, जबाबदार आणि संवेदनशील माणूस व्हावा, हेच माझ्या आयुष्याचे ध्येय असेल,' अशी प्रतिज्ञा तिने स्वतःशीच केली. स्त्री ही केवळ सहनशीलतेचे प्रतिक नाही; ती संकटांना सामोरी जाऊन पुन्हा उभी राहणारी अदम्य शक्ती आहे. दुःख आणि संघर्ष हे तिच्या आयुष्याचा शेवट नसतात; उलट त्यातूनच ती नव्या आशेने स्वतःचे आणि समाजाचे भविष्य घडवत असते. ●●

समाज उभारणे शक्य आहे. या सर्व घटनांमध्ये स्वीकृत झालेली गेली ती लता. तिचा कोणताही दोष नसताना नियतीने तिच्या प्रत्येक वळणावर दुःखाचीच परीक्षा घेतली. तरीही ती खचली नाही. तिने अश्रूंना सामर्थ्यात बदलले. स्वतःच्या पायावर उभे राहण्याचा निर्धार केला. आपल्या मुलाला आई-वडिलांचे दोन्ही प्रेम देण्याची जबाबदारी स्वीकारली. 'माझा मुलगा उत्तम कारखान्यांनी घडलेला, जबाबदार आणि संवेदनशील माणूस व्हावा, हेच माझ्या आयुष्याचे ध्येय असेल,' अशी प्रतिज्ञा तिने स्वतःशीच केली. स्त्री ही केवळ सहनशीलतेचे प्रतिक नाही; ती संकटांना सामोरी जाऊन पुन्हा उभी राहणारी अदम्य शक्ती आहे. दुःख आणि संघर्ष हे तिच्या आयुष्याचा शेवट नसतात; उलट त्यातूनच ती नव्या आशेने स्वतःचे आणि समाजाचे भविष्य घडवत असते. ●●

शिक्षक म्हणजे समाजाचे आधारस्तंभ आणि राहणेचे निमित्त आहेत. म्हणूनच देशोदेशी प्रत्येक समाजात शिक्षकाला एक वैशिष्ट्यपूर्ण असे आदराचे आणि महत्त्वाचे स्थान आहे. कारण कोणत्याही समाजाचा कायापालट जसा शिक्षणामुळे होतो तसा आणि तितका कुठलाही घटक आधुनिकीकरणासाठी प्रभावी असत नाही. आधुनिक जग आणि युरोप, अमेरिका, जपान, चीन आदि देशांच्या आमूलग्र बदलाच्या मुळाशी शिक्षणच कारणीभूत ठरले असल्याचे मान्य केले आहे. भारतात शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण गती घेऊ लागल्यानंतर ज्ञान तंत्रज्ञानाच्या माध्यमातून भौतिक प्रगतीसह सामाजिक सांस्कृतिक विकासाच्या वाटा विस्तारत गेल्या. अशा महत्त्वपूर्ण शिक्षणव्यवस्थेत शिक्षक हा त्या व्यवस्थेचा जणू कणाच असतो. शिक्षणव्यवस्थेला खंबीरपणे मजबूत करणारा शिक्षक जर त्याच्या कर्तव्यापासून भ्रष्टाचला तर शिक्षणव्यवस्थेचा ढाचा खिळखिळा व्हायला वेळ लागत नाही. या जाणिवेतून हैराण झालेले शिक्षक मात्र शिक्षण दिल्यामुळे विद्यार्थ्यांवर एक प्रकारे अन्याय होतो, तो विद्यार्थ्यांवरील लढायला सिद्ध झालेला आहे. वास्तविक पहाता शिक्षण हे समाज घडवण्याचे साधन आहे, अशा बहुमौलिक शिक्षणासाठी लक्षणाची समाजाची जबाबदारी आहे. काल एका सरपंच-लोकप्रतिनिधींनी, त्यांची पद्धत चुक बरोबर काही असेल पण, शिक्षकांच्या आंदोलनाची अनिवार्यता अधोरेखित केली. ज्या शिक्षणामधून समाज सुशिक्षित होतो, समाजदार होतो आणि एक स्तंभाने समाजानेच संपन्न देश तयार होतो, त्या शिक्षणाची दुरुवस्था समोर येत आहे.

देशाचा आधारस्तंभ निखळतोय...

शिक्षक हा उच्चशिक्षित निहित अर्हा धारण करून त्या पदावर सेवा भरतीच्या प्रक्रियेद्वारे पोहोचलेला असतो तरी देखील मध्येच त्याची परीक्षा घेऊन त्याला पात्रता सिद्ध करण्याचा लाजीरवाणा प्रकार होत आहे. त्या विरोधात शिक्षकांचा लढा होय. टीईटी ही परीक्षा शिक्षकांच्या विभागासाठीच प्रश्नचिन्ह निर्माण करते. शिक्षक ज्याकरिता आंदोलन करत आहे त्या शिक्षणाकडे, हीत असलेले एकूण व्यवस्थेचे दुर्लक्ष हा चिंता विषय आहे. त्यामध्ये शिक्षकांच्या मागे लावलेले SIR वीर तत्सम इतर कामे त्यामुळे शिक्षकांना शिकवण्यासाठी वेळ मिळत नाही ही नित्याची ओरड कोणी ध्यानात घेत नाही. त्यामुळे शिक्षक आता शाळा वाचवण्यासाठी रस्त्यावर उतरले आहेत. विद्यार्थ्यांना जास्तीत जास्त वेळ मिळावा, विद्यार्थ्यांच्या वाट्याचा वेळ इतर कामांमध्ये दिल्यामुळे विद्यार्थ्यांवर एक प्रकारे अन्याय होतो, तो विद्यार्थ्यांवरील लढायला सिद्ध झालेला आहे. वास्तविक पहाता शिक्षण हे समाज घडवण्याचे साधन आहे, अशा बहुमौलिक शिक्षणासाठी लक्षणाची समाजाची जबाबदारी आहे. काल एका सरपंच-लोकप्रतिनिधींनी, त्यांची पद्धत चुक बरोबर काही असेल पण, शिक्षकांच्या आंदोलनाची अनिवार्यता अधोरेखित केली. ज्या शिक्षणामधून समाज सुशिक्षित होतो, समाजदार होतो आणि एक स्तंभाने समाजानेच संपन्न देश तयार होतो, त्या शिक्षणाची दुरुवस्था समोर येत आहे.



आणि म्हणून सामाजिक चळवळी शिक्षणव्यवस्थेत शिरलेल्या आत्मघातकी प्रवृत्ती विरोधात नेहमी पोटाटिडकीने ओरड करत असतात. सावित्रीबाई आणि म. फुले यांनी मुलींच्या आणि शुद्धातिशुद्ध मुलांसाठी शाळा काढल्या. स्त्रियांना आणि दलित आदिवासी ओबीसी भटक्या समाजातील शिक्षणाच्या सार्वत्रिकीकरणाची मुहुर्तमेढ रोवली, छत्रपती शाहू महाराज, सयाजीराव गायकवाड महाराज, म. धोंडो केशव कर्वे, शिक्षणमहर्षी भारुवार पाटील, महात्मा गांधी, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, पं. पंजाबराव देशमुख, बापूजी साठुंवे यांनी अथक परिश्रम घेतले. संवैधानिक तरतुदीनुसार, मोफत व सक्तीचे शिक्षण व सार्वत्रिकीकरणाला बळ मिळत गेले. गाव तिथे शाळा निघाल्या. या शाळा बंद पडू नये, अर्थात शिक्षण वाचवण्यासाठी जनआंदोलन उभे राहिले पाहिजे. शिक्षकांचे आंदोलन हे समाजाचे आंदोलन आहे हे ध्यानात घेऊन शाळा बंद पडू नये हे अधिक महत्त्वाचे आहे. गावोगावी असलेल्या शाळा, शहरातील शासकीय शाळा बंद पडल्या तर स्त्रीशुद्धातिशुद्ध समाज पुन्हा अज्ञानाच्या जाईत लोटला जाईल, याचे भान शिक्षकांना अधिक आहे. तसे होऊ नये म्हणून शिक्षक खंबीरपणे लढू लागला आहे. त्याला समाजाच्या सर्व स्तरातून समर्थन असणे आवश्यक आहे. ●●

अनुज हुलके,
9823883541

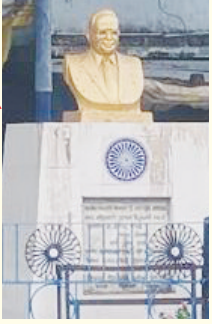
आहे. काल एका सरपंच-लोकप्रतिनिधींनी, त्यांची पद्धत चुक बरोबर काही असेल पण, शिक्षकांच्या आंदोलनाची अनिवार्यता अधोरेखित केली. ज्या शिक्षणामधून समाज सुशिक्षित होतो, समाजदार होतो आणि एक स्तंभाने समाजानेच संपन्न देश तयार होतो, त्या शिक्षणाची दुरुवस्था समोर येत आहे.

शुक्रवार १७ जुलै २०२६

Friday 17 July 2026

स्वाभिमानाचे स्मरणशिल्प - २०२५

डॉ. बाबासाहेब
आंबेडकर
यांचा पूर्णाकृती
पुतळा
पिंपळगाव लुटे
ता देवळी.
जि. वर्धा



भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा पुतळा मुख्य चौकात असून येथील लोक येथे एकत्र येतात. दिनविशेष कार्यक्रम आयोजित करतात. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या आदेशानुसार येथील लोक शिक्षण घेऊन संघटित आहेत. येसगाव हे चळवळीचे ठिकाण आहे.

संवाद मित्र : राजू थुल
9423420031

महत्वाचे

ग्राहकांनो, सत्यही शोधा; व्यापारी संधाचे आवाहन

नागपूर : अन्नपदार्थांतील भेसळीविरोधात सुरू असलेल्या स्वागत करताना ग्राहकांनी कोणत्याही निकषांपासून वस्तुस्थिती तपासून पाहवी, असे आवाहन नागपूर चिल्लर किराणा व्यापारी संधाचे महासचिव ज्ञानेश्वर दुर्गादास रक्षक यांनी केले आहे. तुकाराम मुंडे यांनी भेसळीविरोधात जनजागृती मोहीम सुरू केली असून ती योग्य असल्याचे नमूद करताना रक्षक यांनी सांगितले की, भेसळीच्या विरोधात कारवाई होत असली तरी ग्राहकांनी स्वतःच्या जबाबदाऱ्यांचेही भान ठेवणे आवश्यक आहे. घरातील खाद्यपदार्थ योग्य प्रकारे साठवले जात आहेत का, स्वयंपाक करताना ओलसर हातांमुळे किंवा अयोग्य साठवणुकीमुळे अन्नपदार्थावर बुरशी तर येत नाही ना, तसेच वस्तूंना दुर्गंधी येण्यामागे घरातील निकाळजीपणा कारणीभूत तर नाही ना, याचीही तपासणी ग्राहकांनी करावी, असे त्यांनी म्हटले. रक्षक यांनी पुढे सांगितले की, काही ग्राहक वस्तुस्थितीची खतरांना न कात थेट विक्रेत्यावर आरोप करताना किंवा त्यांना धमकावतात. अशा घटनांमध्ये वाढ होत असून ग्राहकांनी सत्य शोधून दोष निश्चित करावा. आरोपानुसार जागरूकता आवश्यक असली तरी निकाळजीपणा वस्तुनिष्ठ पडताळणी होणे तितकेच महत्वाचे आहे. अन्यथा आज डॉक्टरांवर होणारे हल्ले उद्या छोट्या व्यावसायिकांवर होण्याची भीती त्यांनी व्यक्त केली.

घाटकोपर हत्याकांडातील

शहीद भीमसैनिकांना

अॅड. सुरेश घाटे यांची मानवंदना

नागपूर : घाटकोपर (मुंबई) येथील रमाबाई नगर हत्याकांडातील शहीद भीमसैनिकांना नागपुरात मानवंदना अर्पण केली. यावेळी लॉग मार्च नेते व जन मोर्चाचे राष्ट्रीय अध्यक्ष अॅड. सुरेश घाटे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत शहीदांना दोन मिनिटे मौन पाडून श्रद्धांजली वाहिली. यावेळी अॅड. घाटे यांनी ११ जुलै १९९७ रोजी रमाबाई नगर येथे झालेल्या पोलिस गोळीबारचा निषेध व्यक्त करत शहीदांना अभिवादन केले. तसेच सामाजिक न्याय, संविधान आणि आंबेडकरी चळवळीशी संबंधित कार्यक्रमांना योग्य प्रसिद्धी मिळणे आवश्यक असल्याचे त्यांनी सांगितले. कार्यक्रमांमाला सरोज मेथ्राम, राजेश पाटील, नरेश लोखंडे, महेश नगराळे, बंडू बहादुर आदी उपस्थित होते.

१९ जुलैला 'इंडिया वर्ल्ड

रेकॉर्ड अँड वंडर बाय रेकॉर्ड २०२६' गौरव सोहळा

नागपूर : डॉ. किरण मिडनेन अकादमीतर्फे 'इंडिया वर्ल्ड रेकॉर्ड अँड वंडर बाय रेकॉर्ड २०२६' या भव्य गौरव सोहळ्याचे आयोजन रविवार, १९ जुलै रोजी सार्याकडी ५ ते ७ वाजता महाल येथील गडकरी वाडा येथे करण्यात आले आहे. केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी यांच्या हस्ते देशभरातील २९ इंडिया वर्ल्ड रेकॉर्डधारक विद्यार्थ्यांचा टोफी, पदक व प्रमाणपत्र देऊन सत्कार करण्यात येणार आहे. या कार्यक्रमाला डॉ. मुधोजी राजे भोसले, आयपीएस लॉहिर मतानी, मुस्ताक पठाण आणि डॉ. सुलक्षणा भुयार यांची प्रमुख उपस्थिती राहणार आहे. बालकांच्या असामान्य बौद्धिक प्रतिभेला राष्ट्रीय स्तरावर व्यासपीठ मिळावे, या उद्देशाने हा सोहळा आयोजित करण्यात आल्याची माहिती आयोजक डॉ. किरण काकडे यांनी दिली आहे.

बुद्ध विहार समन्वय समितीची

सर्वसाधारण सभा १९ जुलैला

नागपूर : बुद्ध विहार समन्वय समितीची सर्वसाधारण सभा रविवार, दि. १९ जुलै रोजी सकाळी ११ वाजता सम्यक बुद्ध विहार, जुनी वस्ती, खामला येथील केंद्रीय कार्यालयात अध्यक्ष अशोकभाऊ सरस्वती यांच्या अध्यक्षतेखाली आयोजित करण्यात आली आहे. समितीचे राष्ट्रीय सचिव ए. के. पाटील यांनी दिलेल्या माहितीनुसार, सभेत मागील सभेचे इतिवृत्त मंजुरी, सन २०२५-२६ चा जमा-खर्चाचा हिशोब, २०२६-२७ चे अंदाजपत्रक, पाली भाषा प्रचार परीक्षा, जपानी भाषा प्रशिक्षण, धम्म अभ्यास सहल, समन्वय मंत्रीज ब्युरो, कार्यकारी प्रशिक्षण शिबिर, व्याख्यानमाला, बाल संस्कार शिबिर, जिल्हास्तरीय कार्यकर्त्यांना आर्थिक सहाय्य तसेच २०२७ च्या राष्ट्रीय अधिवेशनाच्या स्थळ व दिनांकाबाबत चर्चा करण्यात येणार आहे.

सर्व संस्थापक, आजीव व सर्वसाधारण सभासदांनी सभेला उपस्थित राहावे, असे आवाहन ए. के. पाटील यांनी केले आहे. संस्थापक सदस्यांनी पासपोर्ट आकाराचा फोटो सोबत आणवा, तसेच नवीन इच्छुकांनी सभास्थळी सभासद नोंदणी करावी.

स्वाभिमान गहाण ठेवून तडजोडी करणारे लोकांच्या मनातून उतरले : डॉ. ठोके

नागपूर : स्वाभिमान गहाण ठेवून तडजोडी करायच्या नसतात, अशी बोचरी टीका प्रखर रिपब्लिकन वक्ते डॉ. एन.व्ही. ठोके यांनी समता सैनिक दलाच्या प्रशिक्षणात केली. यावेळी अध्यक्षस्थानी प्रसिद्ध व्यावसायिक संजय सोनारकर होते तर प्रमुख मार्गदर्शक हर्षवर्धन ठोके मंचावर उपस्थित होते. डॉ. ठोके म्हणाले, डॉ. बाबासाहेबांना अपेक्षित रिपब्लिकन पक्षाच्या पुनर्बांधणीसाठी हर्षवर्धन ठोके सारखा नेता लोकांमधूनच उभा करावा लागेल. नाहीतर स्वाभिमान बाजूला ठेवून नेतेगिरी करणारे नेते संसदेत कविता करीत बसतात किंवा लोकांमार्फत काढून इतर पक्षाच्या दावणीला बांधले जातात, अशी टीका डॉ. ठोके यांनी विद्यमान रिपब्लिकन नेत्यांवर केली. राजकारणात शत्रूला हरवण्यासाठी तडजोडी करायला पण स्वाभिमान शाबूत ठेवावा लागतो. तो जर नसेल तर असे नेते लोकांच्या मनातून उतरतात. हर्षवर्धन ठोके म्हणाले, केवळ ब्राम्हणांना शिऱ्या देऊन कुठला विकास होत नाही. त्यासाठी रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडियाची बांधणी करून राजकारण करावे लागेल. अॅड. किरण गजधिये आणि संजय सोनारकर यांची समर्थित भाषणे झाली. संचालन ज्योती तिरुपडे यांनी केले. प्रिया कांबळे, विशाल शेंडे, जावेद पठाण, संतोष शिवणकर, सुचंद्र मंडपे आदींचे सहकाय्य लाभले.

प्रबोधनकार्याबद्दल अभिनेते किरण माने यांना 'प्रबोधननायक' उपाधी

चंद्रपूर : सामाजिक प्रबोधनासाठी नाट्यकलेच्या माध्यमातून सातत्याने कार्य करणारे प्रसिद्ध अभिनेते किरण माने यांना विविध शिव - फुले - शाहू - आंबेडकर यांनी सामाजिक संघटनांच्या संयुक्त विद्यमाने 'प्रबोधननायक' ही मानद उपाधी प्रदान करण्यात आली. प्रियदर्शिनी इंदिरा गांधी सांस्कृतिक सभागृह, चंद्रपूर येथे आयोजित 'द किरण माने शो - स्टोरी शिवराज्याभिषेकाची' या गाजलेल्या नाट्यप्रयोगाच्या निमित्ताने हा सन्मान सोहळा पार पडला. प्रा. दिलीप चौधरी, नागवंश नगराळे, संतोष कुचणकर, डॉ. अमिलषा गावतुरे, प्रा. माधव गुरुनंदे, दीपक जेजुरकर, वैशाली रामटेकर, प्रा. मिलिंद भगत, प्रदीप देशमुख आणि



संगीता धोटे यांच्या हस्ते किरण माने यांना सन्मानचिन्ह व मानपत्र देऊन गौरविण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी दिलीप गावतुरे होते, तर कुंदन बोरे यांनी उद्घाटन केले. प्रमुख अतिथी म्हणून चंद्रकांत वासाडे, डॉ. जयश्री कापसे, प्राचाय नरेंद्र बोरे, प्रा. इसादस भडके, डॉ. विनोद नगराळे, डॉ. विजय उराडे, इ.जी. गौतम नागदेवते, अॅड. राजेश वनकर आणि शिलवान

मतदार यादी पुनर्रिक्षणात बीएलओकडून नियममंंग

'द फ्लॅटफॉर्म'ची जिल्हाधिकाऱ्यांकडे तक्रार

नागपूर : नागपूर शहरात सुरू असलेल्या विशेष संक्षिप्त मतदार यादी पुनर्रिक्षण (एसआयआर) - २०२६ मोहिमेदरम्यान बीएलओ (बुध लेव्हल ऑफिसर) घरोघरी जाऊन पडताळणी करण्याऐवजी सार्वजनिक ठिकाणी बसून काम करत असल्याचा आरोप 'द फ्लॅटफॉर्म' या सामाजिक-कायदेशीर संस्थेने केला आहे. या प्रकरणी जिल्हा निवडणूक अधिकारी तथा जिल्हाधिकारी यांच्याकडे संस्थेने लेखी तक्रार दाखल केली आहे. तक्रारीनुसार, भारत निवडणूक आयोगाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार बीएलओंनी प्रत्येक घराला भेट देऊन मतदार पडताळणी व नवीन मतदार



आणि आजारी व्यक्तींना मोठा त्रास सहन करावा लागत असल्याचेही निवेदनात नमूद करण्यात आले आहे. 'द फ्लॅटफॉर्म'चे सदस्य अॅड. इंजी. राजीव खोब्रागडे यांनी निवडणूक आयोगाच्या निर्देशांचे काटेकोर पालन करून २९ जुलैपूर्वी सर्व बीएलओंना घरोघरी जाऊन पडताळणी करण्याचे आदेश द्यावेत, तसेच कर्तव्यात कसूर करणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर लोकप्रतिनिधी कायदा, १९५० च्या कलम ३२ अंतर्गत कारवाई करावी, अशी मागणी केली आहे.



मानवताच्या विद्यार्थ्यांना सम्यक संकल्प संधाकडून १२० गणवेशांचे वाटप

नागपूर : सम्यक संकल्प संघ, नरेंद्र नगर यांच्यावतीने मानवता विद्यालय, बाभूळखेडा येथील वींचत घटकातील १२० विद्यार्थ्यांना शालेय गणवेशांचे वाटप करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथि धम्मचारी अर्थकीर्ती यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना सांगितले की, 'गणवेश वाटप म्हणजे केवळ दानधर्म नव्हे, तर विद्यार्थ्यांच्या चेहऱ्यावर आनंद फुलवणे आणि त्यांचा आत्मविकास वाढवण्याचा एक सामाजिक उपक्रम आहे.' यावेळी शाळेचे मुख्याध्यापक

नितीन हसन, शिक्षकवृंद तसेच सम्यक संकल्प संघाचे अध्यक्ष सुधाकर दुबे, व्ही.पी. वाघमारे, सिद्धार्थ खोब्रागडे, नरेंद्र ताकसांडे, धनश्याम धाबडे, प्रेमलाल रंगारी, नरेश धोपटे, मिलिंद जाधव, पौर्णिमा लोंडगे, कुशागोतीमी नगरकर आणि उर्मिला खरे उपस्थित होते. कार्यक्रमाला संचालन शेळके यांनी केले, तर आभारप्रदर्शन जाधव यांनी केले. कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनासाठी अरुण रामटेकर, तेजराज भागवतकर, बांते आणि खोब्रागडे यांनी विशेष सहकाय्य केले.

एसआयआर प्रक्रियेत बीएलए म्हणून सहभागी व्हा, अन्यथा मताधिकार धोक्यात येईल : अॅड. सुनील डोंगरे

नागपूर : विशेष संक्षिप्त मतदार यादी पुनर्रिक्षण (एसआयआर) प्रक्रियेत बहुजन समाजाने सक्रिय सहभाग घेत बीएलए (Booth Level Agent) म्हणून काम करावे, अन्यथा मताधिकार धोक्यात येऊ शकतो, असे आवाहन बहुजन समाज पार्टीचे महाराष्ट्र प्रदेशाध्यक्ष अॅड. सुनील डोंगरे यांनी केले. रामेश्वरी येथील बसपा शहर कार्यलयात दक्षिण व दक्षिण-पश्चिम नागपूरच्या संघटन समीक्षा बैठकीत ते बोलत होते. यावेळी त्यांनी एसआयआर प्रक्रियेबाबत चिंता व्यक्त करत



मतदार यादीतील नावांची पडताळणी आणि संरक्षणासाठी आंबेडकरी विचारांच्या पक्षांनी बीएलए नेमून सक्रिय भूमिका घ्यावी, असे सांगितले. डोंगरे यांनी आरोप केला की, राज्यातील प्रमुख राजकीय पक्षांनी बीएलओ आणि बीएलएच्या माध्यमातून या

प्रक्रियेत मोठ्या प्रमाणात सहभाग नोंदविला असून फुले-शाहू-आंबेडकरी विचारांच्या पक्षांचा सहभाग अल्पच आहे. त्यामुळे भविष्यात मतदारांचे हक्क अबाधित राहण्यासाठी प्रत्येक मतदारसंघात बीएलए नियुक्त करण्याची गरज असल्याचे त्यांनी नमूद केले.

बैठकीला बसपाचे प्रदेश महासचिव मंगेश ठाकरे, प्रदेश सचिव प्रफुल मानके, विवेक हाडके, प्रदेश मीडिया प्रभारी उत्तम शेवडे, जिल्हाध्यक्ष योगीराज लोंजेवार, शहराध्यक्ष अनिकेत कुमरबोरे यांच्यासह पक्षाचे पदाधिकारी व कार्यकर्ते उपस्थित होते.

सरकारने सोनम वांगचुक यांच्या मागण्यांवर तातडीने निर्णय घ्यावा : प्रेमकुमार बोके

अमरावती : सुप्रसिद्ध वैज्ञानिक, पर्यावरण अभ्यासक आणि मंगेसरे पुरस्कार विजेते सोनम वांगचुक यांच्या सुरू असलेल्या उपोषणाची केंद्र सरकारने तातडीने दखल घेऊन त्यांच्या मागण्यांवर सकारात्मक निर्णय घ्यावा, अशी मागणी व्याख्याते व लेखक प्रेमकुमार बोके यांनी केली आहे. प्रसिद्धीपत्रकाद्वारे बोके यांनी म्हटले आहे की, नीट परीक्षेतील कथित अनियमितता, पेपरफुटी आणि विद्यार्थ्यांच्या संबंधित मुद्द्यांकडे लक्ष वेधण्यासाठी सोनम वांगचुक उपोषण करत आहेत. या आंदोलनाची केंद्र सरकारने अद्याप पुरेशी दखल घेतलेली नसल्याबद्दल त्यांनी खेद व्यक्त केला. सोनम वांगचुक यांची प्रकृती खालवत असल्याची चिंता व्यक्त करत बोके म्हणाले की, देशाच्या संरक्षण व पर्यावरण क्षेत्रात मोलाचे योगदान देणाऱ्या आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर गौरविलेल्या शास्त्रज्ञाच्या



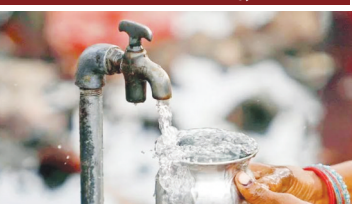
यांनी नैतिक जबाबदारी स्वीकारून राजीनामा द्यावा, अशी मागणीही त्यांनी केली. सोनम वांगचुक यांच्या उपोषणाची तातडीने दखल घेऊन त्यांच्या जीविताने रक्षण करण्यासाठी आवश्यक ती पावले उचललीत, असे आवाहन प्रेमकुमार बोके यांनी केले.



राहुल बुद्ध विहारात श्रामणेरे बालकांना भोजन व चीवरदान

नागपूर : पवननगर येथील राहुल बुद्ध विहारात भदंत विनयशील यांच्या पुढाकाराने भिक्षु संघ व आलोक संघामार्फत तसेच बुद्ध खेरी येथील श्रामणेरे बालकांसाठी भोजनदान व चीवरदान कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. यावेळी भदंत धम्मार्त यांनी उपस्थित उपासक-उपासिकांना धम्मदेशना देत दानाचे महत्त्व विशद केले. धम्म हा मानवाला योग्य जीवनमार्ग दाखवणारा असून कुशल धम्माच्या मार्गावर चालणारा व्यक्तीच खरा प्रज्ञावान असतो, असे त्यांनी सांगितले. कार्यक्रमात भदंत नागसेन, भदंत पय्याबोधी आणि भत्ते सुशील यांनी मंगलार्था पठण करून सर्व जीवांच्या कल्याणासाठी मंगलकामना व्यक्त केल्या. यावेळी सामाजिक बांधिलकी जपत आंबेडकरी विचारांच्या दैनिक बहुजन सौरभला आर्थिक सहकार्यही करण्यात आले. प्रा. प्रवीण कांबळे, सुरेश वंजारी, शरद कांबळे यांच्यासह अनेक उपासक-उपासिका उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनासाठी कविता इंगळे, सुधा डोंगरे, धर्मायेंताई, सहारे आई, गिरीष गायकवाड, भाऊराव इंगळे आणि जांभुळकर यांनी विशेष परिश्रम घेतले.

आधार नगरीतील ८०० रहिवासी तीन वर्षांपासून पिण्याच्या पाण्यापासून वंचित



नागपूर : प्रधानमंत्री आवास योजना (PMAY) अंतर्गत धनोली गट ग्रामपंचायत हद्दीतील आधार नगरी-१ व आधार नगरी-२ येथील सुमारे ८०० रहिवासी गेल्या तीन वर्षांपासून पिण्याच्या पाण्याच्या सुविधेपासून वंचित असल्याचा आरोप नागरिकांनी पत्रकार परिषदेत केला. दुर्गल किशोर पडोळे यांनी सांगितले की, दुर्गल किशोर जलजीवन मिशनद्वारे पाणीपुरवठ्याचे आश्वासन देण्यात आले होते, मात्र अद्याप कायमस्वरूपी जलपुरवठा सुरू झालेला नाही. दरम्यान, माधव इन्फ्राचे संचालक दीपक निलावार यांनी स्वतःच्या खर्चातून काही काळ टँकरद्वारे पाणीपुरवठा केला, मात्र ही तात्पुरती व्यवस्था असल्याचे त्यांनी स्पष्ट केले. शासनाने तातडीने कायमस्वरूपी पाणीपुरवठ्याची व्यवस्था करावी, अन्यथा तीव्र आंदोलन घेण्याचा इशारा नागरिकांनी दिला. यावेळी विविध शासकीय विभागांना निवेदने देऊन त्वरित हस्तक्षेपाची मागणी केली आहे.



मनपा शाळांचा दर्जा उंचावण्याची जनशक्ती मंचाची मागणी : आयुक्तांना निवेदन

नागपूर : जनशक्ती मंचाच्या वतीने सोमवारी नागपूर महानगरपालिकेने आयुक्त विपिन इटनकर यांना मनपा शाळांच्या गुणवत्तावाढी संदर्भात विस्तरित निवेदन देण्यात आले. निवेदनात नमूद करण्यात आले की, गेल्या दशकभरात मनपाच्या अनेक शाळा बंद पडत असून शिक्षकांची कमतरता, शिक्षणाच्या दर्जात अपेक्षित सुधारणा न होणे, शाळांच्या इमारतींची दुरुवस्था, देखभाल व दुरुस्तीचा अभाव, आधुनिक डिजिटल साधनांचा अपुरा वापर, तसेच उच्च दर्जाच्या इंग्रजी माध्यमाच्या शिक्षणाची सुविधा नसल्यामुळे विद्यार्थ्यांचा ओढा खासगी शाळांकडे वाढत आहे. यामुळे सीबीएसई पद्धतीच्या खासगी शाळांनी शिक्षणाचे व्यापारीकरण केले असून पालकांकडून मनमानी शुल्क आकारले जात आहे. काही शाळांकडून शुल्क भरण्यासाठी कर्जाची सुविधाही उपलब्ध करून दिली

जात असल्याने पालकांवर आर्थिक ताण वाढत असल्याचे जनशक्ती मंचाचे निवेदनात म्हटले आहे. मनपा शाळांचा दर्जा उंचावून गुणवत्तापूर्ण व आधुनिक शिक्षण उपलब्ध करून द्यावे, अशी मागणी करण्यात आली. यावेळी मनपा आयुक्त विपिन इटनकर यांनी मनपा शाळांचा दर्जा सुधारण्यासाठी प्रशासन प्रयत्नशील असून, लवकरच चिचभवनसह इतर ठिकाणी काही सुधारित उपक्रम राबविण्यात येतील, असे आश्वासन दिले. निवेदन देताना जनशक्ती मंचाचे मनु दत्ता, श्याम वैद्य, रमेश मेहता, मुन्ना महाजन, नितीन नायडू, सुरेश रेवतकर, अरुण केदार, भगवानदास राठी, सिद्ध कोमजवार, माधव भोंडे, अरविंद पुरीहित, सतीश यादव, शुभम दास, जंगबहादूर यादव, डॉ. गोहर पटेल, सुनील चोखारे, दीपक पोहणेकर, संजय मेथ्राम, मनोज कुहिकर आणि निनाद दीक्षित उपस्थित होते.

आठवीच्या मराठी पाठ्यपुस्तकातील कथेवर साहित्यचौऱ्याचा आरोप; बालभारतीकडे शिक्षकांची तक्रार

नागपूर : इयत्ता आठवीच्या 'सुगमभारती' मराठी पाठ्यपुस्तकातील 'सावलीतून जा आणि सावलीतून ये' या कथेवर साहित्यचौऱ्याचा आरोप करण्यात आला आहे. नागपूरचे शिक्षक व कथाकार प्रसन्नजित गायकवाड यांनी ही कथा अपल्या 'सावलीचा मंत्र' या कथेच्या कथाबीजावर आधारित असल्याचा दावा करत महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ (बालभारती) संचालकांकडे लेखी तक्रार दाखल केली आहे. गायकवाड यांच्या मते, त्यांची 'सावलीचा मंत्र' ही कथा 'किशोर' मासिकाच्या एप्रिल २०११ च्या अंकात प्रकाशित झाली होती. कथाशिरावर पर्याय नाही, आराम आणि आळस अधोगतीस कारणीभूत ठरतात हे या कथेचे



कथाबीज असून, त्याच संकल्पनेवर आधारित कथा केवळ पाठ्यपुस्तकातील 'सावलीतून जा आणि सावलीतून ये' या पात्रे व मांडणी बदलून आठवीच्या पाठ्यपुस्तकात समाविष्ट करण्यात आल्याचा आरोप त्यांनी केला आहे. बालभारतीकडून साहित्याची निवड करताना 'किशोर' मासिकातील साहित्याला प्राधान्य दिले जाते, अशी परंपरा असताना त्याच मासिकातील कथेशी साधर्म्य असलेली कथा अभ्यासक्रमात केली आली, असा प्रश्नही त्यांनी उपस्थित केला आहे. या प्रकरामुळे लेखक म्हणून आपल्या बौद्धिक संपत्तीचे उल्लंघन झाल्याची भावना व्यक्त करत

गायकवाड यांनी संपूर्ण प्रकरणाची सखोल चौकशी करून वस्तुस्थिती स्पष्ट करावी आणि समानानकारक खुलासा करावा, अशी मागणी बालभारतीकडे केली आहे.

दुष्काळी परिस्थितीत किशोर पंचभाईंचा पुढाकार; पाच गावांतील शेतकऱ्यांना टँकरने मोफत पाणी



पवनी, प्रतिनिधी : पावसाने ओढ दिल्यामुळे पवनी तालुक्यातील शेतकऱ्यांवर दुबार पेरणीचे संकट निर्माण झाले असताना शिवसेना जिल्हा उपप्रमुख किशोर पंचभाई यांनी चौरास परिसरातील येनेळा, वलनी, मांगली, शिवणाळा आणि जुनोना या पाच गावांतील शेतकऱ्यांना टँकरद्वारे मोफत पाणीपुरवठा करण्याचा उपक्रम सुरू केला आहे. पाण्याअभावी पिके सुकू लागल्याने शेतकऱ्यांमध्ये चिंतेचे वातावरण निर्माण झाले होते. ही परिस्थिती लक्षात घेऊन किशोर पंचभाई यांनी स्वखर्चातून टँकर उपलब्ध करून देत शेतांमध्ये पाणी पोहोचविण्याची व्यवस्था केली. त्यामुळे वाळत चाललेल्या पिकांना दिलासा मिळाला असून शेतकऱ्यांनी या उपक्रमाचे स्वागत केले आहे. सर्व स्तरांतून कौतुकसंकटाळात कोणताही भेदभाव न करता शेतकऱ्यांच्या मदतीसाठी पुढाकार घेतल्याबद्दल किशोर पंचभाई यांच्या उपक्रमाचे परिसरातील शेतकरी आणि नागरिकांकडून कौतुक होत आहे. त्यांच्या या सामाजिक उपक्रमामुळे अनेक शेतकऱ्यांना दिलासा मिळाला असून इतरांनीही अशा प्रकारे मदतीचा हात पुढे करावा, अशी अपेक्षा व्यक्त केली जात आहे.